

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 443/2020-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu Martina Vernarského a zo sudcov Petra Straku a Roberta Šorla (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, pre namietané porušenie čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 a 3 Listiny základných práv a slobôd a jeho práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 175/2018 z 31. júla 2019 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Co 575/2014 z 15. februára 2017 a pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 58/2012 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie v záhlaví označených práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), Listinou základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 175/2018 z 31. júla 2019 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Co 575/2014 z 15. februára 2017 a tiež postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 58/2012. Zatiaľ čo prví dvaja odporcovia sa mali pochybení dopustiť v konaní vo veci samej, pochybenie okresného súdu malo spočívať v prietáhoch pri rozhodovaní o trovách konania.

2. Ústavný súd z obsiahlej ústavnej sťažnosti zistil, že k namietanému porušeniu uvedených základných práv sťažovateľa malo dôjsť v dôsledku ďalej popísaných pochybení všeobecných súdov.

3. Ako prvé sťažovateľ namieta, že okresný súd pripojil k posudzovanej veci niekoľko „*anonymných*“ spisov, pred sťažovateľom túto skutočnosť „*zatajil*“ a sťažovateľ nemal možnosť sa k nim vyjadriť ani navrhnúť vykonanie ďalších dôkazov. Následne pred doručením odvolania ich okresný súd „*svojvoľne odpojil (nepripustne a neakceptovateľne ich zlikvidoval) zo spisu*“ (str. 14 sťažnosti), resp. tieto spisy boli „*neznámym páchatelom z radov zamestnancov Okresného súdu Bratislava 3... odstránené...*“ (str. 15 sťažnosti). Krajský súd mal toto pochybenie napraviť ex offio, čo neurobil; na výslovnú námietku sťažovateľa ho nenapravil ani najvyšší súd. Tým malo dôjsť k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Ďalšieho namietaného porušenia základných práv sťažovateľa sa mali všeobecné súdy dopustiť tým, že krajský súd sťažovateľovi mailom oznámil termín verejného vyhlásenia rozsudku len 1 deň vopred, a nie 5 dní vopred, ako to vyžadoval Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“). To všetko napriek tomu, že sťažovateľ v súlade s vtedy platným § 45 ods. 4 OSP riadne požiadal o doručovanie písomností prostredníctvom mailu. Tým malo byť porušené právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a bola mu odňatá možnosť konať pred súdom. Základným právom účastníka totiž je, aby jeho vec bola prejednaná verejne a v jeho prítomnosti. Slovenský právny poriadok priznáva sťažovateľovi vyššiu úroveň ochrany, ktorou je ochrana základného práva na verejné vyhlásenie rozsudku. Tá je s ohľadom na znenie čl. 142 ústavy bezvýnimočná (II. ÚS 47/96, II. ÚS 76/97, II. ÚS 58/97, III. ÚS 6/00, II. ÚS 88/01 a I. ÚS 5/02). Verejné vyhlásenie rozsudku predpokladá aktívny postup súdu, t. j. súd musí dať účastníkom najavo, že ho vyhlási. Minimálny štandard takéhoto oznámenia určujú procesné predpisy, ktoré vyžadujú oznámenie vyhlásenia na úradnej tabuli, upovedomenie elektronickými prostriedkami účastníka, ktorý požiadal o elektronické doručovanie a doručenie písomného vyhotovenia rozsudku prítomným účastníkom. Sťažovateľ v tomto smere poukazuje na nález sp. zn. II. ÚS 85/02 z 12. marca 2003. Najvyšší súd sa s touto námietkou v arbitrárnom rozhodnutí nevysporiadal.

5. Sťažovateľ napokon namieta, že v odvolacom konaní rozhodovala zaujatá sudkyňa [REDAKOVANÉ], čo odporuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, a že v konaní nebol zo strany všeobecných súdov poučený o svojich procesných právach, hoci nebol zastúpený advokátom.

6. Vo vzťahu k postupu okresného súdu sťažovateľ uvádza, že už viac ako 2 a pol roka nerozhodol o trovách konania. Sťažovateľ poukazuje na to, že konanie vo veci samej je svojou povahou kompenzačným konaním, ktoré sa v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) posudzuje prísnejšie. Poukazuje na rozhodnutia vo veciach Cocchiarella proti Taliansku (č. 64886/01), Sartory proti Francúzsku (č. 40589/07), Simaldone proti Taliansku (č. 22644/03), Golha proti Českej republike (č. 7051/06), Veriter proti Francúzsku (č. 31508/07) alebo Jupiter SK

s. r. o. proti Slovensku (č. 12800/13). Ďalej poukazuje na rozhodnutie vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, kde ESLP konštatoval prietahy v konaní napriek tomu, že konanie sa v čase rozhodovania ústavného súdu nachádzalo už vo fáze rozhodovania o trovách. ESLP v ňom zároveň uviedol, že na účely čl. 35 ods. 1 dohovoru je potrebné formulovať sťažnosť takým spôsobom, ktorý umožní ústavnému súdu preskúmať celkovú dĺžku namietaného konania. Sťažovateľ konštatuje, že svoju sťažnosť „už nemusel koncipovať až do takej miery, aká zodpovedá predstave ESLP“, a že „predmetom námietok tejto dostačujúco formulovanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa je vznik prietahov vo fáze rozhodovania...o trovách konania po rozhodnutí krajského súdu..., čo si vyžaduje posúdenie prietahov v kontexte s celkovou dĺžkou konania...“ (str. 14 sťažnosti). Sťažovateľ „nemá vedomosť“, že by okresný súd od právoplatnosti rozhodnutia rozhodol o trovách konania, ergo je tu zjavná nečinnosť okresného súdu a okrem toho aj neefektívnosť.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd konštatoval porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 46 ods. 3 ústavy, čl. 36 ods. 1 a 3 listiny a čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu, zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, zrušil uznesenie najvyššiemu súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, uložil krajskému súdu a najvyššiemu súdu solidárne uhradiť finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € a trovy právneho zastúpenia a konštatoval porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 7 000 € a trovy konania.

II.

8. Ústavný súd je podľa čl. 124 ústavy nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Podľa čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom.

9. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

Podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je neprípustný.

Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

10. Uvedené ustanovenie dáva v záujme racionality a efektivity konania ústavnému súdu právomoc posúdiť prijateľnosť návrhu predtým, než dospeje k záveru, že o návrhu rozhodne meritórne (nálezom). Ide o špecifickú časť konania, ktorá nemá charakter konania kontradiktórneho, a kedy ústavný súd môže rozhodnúť len na základe tvrdení uvedených v ústavnej sťažnosti a obsahu napadnutých rozhodnutí priložených k ústavnej sťažnosti (porovnaj Ústavný súd Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1811/20, II. ÚS 2429/20, III. ÚS 2167/20, dostupné na nalus.usoud.cz). Za zjavne neopodstatnenú považuje ústavný súd takú sťažnosť, keď uplatnené námietky (vady vytýkané rozhodnutiu) nie sú spôsobilé spochybniť jeho ústavnosť. Inými slovami, ide o situácie, keď ústavnej sťažnosti chýba ústavnoprávna dimenzia.

11. Ústavný súd sa oboznámil s priloženým uznesením najvyššieho súdu, ktorý sa zaoberal všetkými námietkami vznesenými v ústavnej sťažnosti (ktoré mu boli predložené), a dospel k záveru, že námietky sťažovateľa neodôvodňujú prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, pretože sú zjavne neopodstatnené. Z rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že v konaní bolo postupované v súlade so zákonom a všetky procesné práva

sťažovateľa boli dodržané. Najvyšší súd neidentifikoval v konaní taký exces, ktorý by zakladal porušenie práva na spravodlivý proces, a ústavný súd považuje jeho rozhodnutie za ústavne konformné.

12. Pokiaľ ide o údajne nesprávny postup pri informovaní sťažovateľa o verejnom vyhlásení rozsudku, z rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ oznámil odvolaciemu súdu elektronickú adresu pre doručovanie a požiadal o doručovanie písomností na túto adresu až 13. februára 2017, teda dva dni pred konaním verejného vyhlásenia rozsudku (15. februára 2017), ktoré bolo inak riadne oznámené na úradnej tabuli a na webovej stránke súdu (9. februára 2017). Jeho odvolanie obsahovalo v záhlaví mailovú adresu, avšak nevyplývala z neho požiadavka na zasielanie písomností na ňu. Najvyšší súd preto dospel k záveru, že sťažovateľovi bola riadne vytvorená možnosť zúčastniť sa vyhlásenia rozhodnutia, pričom ak toto právo z vlastnej vôle nevyužil, nemôže sa dovolávať porušenia svojich procesných práv (str. 10 – 11 uznesenia najvyššieho súdu). Ústavný súd k tomu dodáva, že uvedený názor je konformný so závermi nálezu sp. zn. II. ÚS 85/02, podľa ktorého „... verejné vyhlásenie rozsudku patrí k ústavným princípom právneho štátu. Konštatovanie, že rozsudok bol vyhlásený verejne, predpokladá, aby súd dal verejnosti najavo, že rozsudok vyhlási. Minimálny štandard takéhoto oznámenia predpokladá osobitný postup súdu (aj najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu), ktorý smeruje k verejnosti (informovanie o čase a mieste vyhlásenia rozsudku spôsobom v takomto prípade obvyklým, napr. na oznamovacej tabuli súdu, na internetovej stránke súdu), bez ohľadu na to, či pri konkrétnom vyhlásení rozsudku verejnosť právo na prítomnosť využije alebo nie.“. Postupom krajského súdu bol vytvorený reálny priestor na to, aby sa verejnosť (vrátane sťažovateľa) na vyhlásení rozsudku zúčastnila, preto nemožno hovoriť o zásahu do práva sťažovateľa na verejné prejednanie veci v jeho prítomnosti, resp. na spravodlivý proces; na tom nič nemení ani skutočnosť, že sťažovateľ bol o vyhlásení rozsudku mailom informovaný menej než 5 dní vopred.

13. Pokiaľ ide o tvrdenie sťažovateľa, že v konaní pred všeobecnými súdmi nebol riadne poučený, aj touto námietkou sa dopodrobna zaoberal najvyšší súd (str. 22 – 23 uznesenia najvyššieho súdu). Ten uviedol, že „*námietka dovolateľa o nesplnení poučovacej*

povinnosti odvolacieho súdu nekorešponduje obsahu spisu, keď zo spisu (viď č. l. 127, 154, 170, 182, 196 spisu) naopak vyplýva náležité poučenie pre účastníka (stranu sporu) v zmysle § 30 O. s. p. účinného do 30. júna 2016“. Sťažovateľ na uvedené nereflektuje, iba stroho opakuje, že v konaní nebol riadne poučený (str. 9 a 20 sťažnosti). Ústavný súd ho teda odkazuje na príslušnú časť odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu a konštatuje, že táto námietka je zjavne neopodstatnená.

14. K tvrdeniu, že krajský súd aj najvyšší súd pochybili, keď nenapravili postup okresného súdu, ktorý ako dôkazný prostriedok použil spisy pripojené z konaní, ktorých sťažovateľ nebol účastníkom, a sťažovateľa s ich obsahom neoboznámili a nedali mu možnosť sa k nim vyjadriť, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ (ako sám uvádza a ako vyplýva aj z obsahu jeho odvolania, ktoré ku sťažnosti pripojil) takúto námietku pred krajským súdom nevzniesol, a nedal mu teda možnosť sa s ňou vysporiadať. Krajský súd bol aj za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku až na výnimky (§ 212 ods. 2 OSP) viazaný dôvodmi odvolania (§ 212 OSP), preto nemohol pochybiť tým, že sa neuplatnenej námietke nevenoval. Preto ani najvyšší súd nemal dôvod konštatovať akékoľvek pochybenie krajského súdu v tomto smere. Ústavný súd dodáva, že tvrdenia sťažovateľa o tom, že zo spisu okresného súdu mali byť „svojoľne odpojené“, „zlikvidované“ či dokonca „neznámym páchatelom“, ktorý mal pochádzať z radov zamestnancov súdu, „odstránené“ pripojené spisy, je hyperbolizovaním toho, k čomu v skutočnosti došlo, a síce zapožičaniu a vráteniu spisov iného či rovnakého súdu, ktoré môžu byť pre vec relevantné. Sťažovateľ sa dodatočného oboznámenia s nimi mohol dožadovať v odvolacom konaní, kde mal na to vytvorený priestor. Ak túto skutočnosť namietal až v dovolacom konaní, resp. konaní o ústavnej sťažnosti, urobil tak neskoro. Len na okraj ústavný súd podotýka, že z rozsudku okresného súdu z 21. apríla 2014 (str. 4 či str. 10 rozsudku) jasne vyplýva, čoho sa mali údajne „anonymné spisy“ týkať, a že týmito konaniami argumentoval sám sťažovateľ v snahe preukázať solventnosť dlžníka, pričom sám žiadal súd, aby sa s nimi oboznámil (str. 5 rozsudku). Z ním priloženej zápisnice o pojednávaní z 21. januára 2014 pritom vyplýva, že o pripojení spisov mal vedomosť, dokonca uviedol, že netrvá na tom, aby s nimi súd podrobne oboznamoval („podľa ustálenej judikatúry je potrebné preukazovať majetkové pomery povinného pred vyhlásením konkurzu...

Pokiaľ z pripojených spisov je táto otázka zjavná, netrvám na tom, aby súd podrobne s pripojenými spismi oboznamoval“; str. 2 zápisnice). Rovnaký záver platí aj o tvrdení, že v konaní pred krajským súdom rozhodovala zaujatá sudkyňa; ako vyplýva z priloženého dovolania, takúto námietku sťažovateľ v dovolaní neuplatnil, a teda nedal najvyššiemu súdu možnosť sa s ňou vysporiadať. Sťažovateľ mohol tieto skutočnosti uviesť v opravných prostriedkoch, ktoré mal k dispozícii v priebehu občianskoprávneho konania. Tieto prostriedky nápravy ním uvádzaných pochybení nevyužil, a preto je jeho ústavná sťažnosť v tejto časti podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde neprípustná.

15. Ústavný súd sa napokon zaoberal tvrdením sťažovateľa, že pri rozhodovaní o trovách konania dochádza k prieťahom v dôsledku neefektívnej činnosti či nečinnosti okresného súdu. Jedným z kritérií, na základe ktorých ústavný súd posudzuje existenciu prieťahov v konaní, je postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V rámci tohto kritéria ústavný súd skúma, aké úkony všeobecný súd vo veci urobil a či koná s náležitou starostlivosťou. Sťažovateľ neurčito tvrdil, že okresný súd viac ako dva roky nerozhodol o výške trov konania. Z vyjadrenia okresného súdu vyplynulo, že v konaní bolo rozhodnuté rozsudkom z 21. januára 2014 tak, že žalovaný nemá na náhradu trov konania nárok. Odvolací súd rozhodnutím z 15. februára 2017 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a rozhodol, že žalovanému priznáva náhradu trov odvolacieho konania. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 29. mája 2017. Rozhodnutím z 31. júla 2019 najvyšší súd dovolanie sťažovateľa zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu dovolacieho konania. Spis sa vrátil z dovolacieho súdu na okresný súd 6. septembra 2019. O trovách konania bolo napokon rozhodnuté uznesením okresného súdu z 12. marca 2020, ktoré nadobudlo právoplatnosť 28. mája 2020 tak, že žalovanému sa náhrada odvolacieho a dovolacieho konania nepriznáva. Dôvodom tohto rozhodnutia bolo to, že žalovaný (ktorým bola Slovenská republika, za ktorú konalo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky) si žiadne trovy na náhradu od sťažovateľa nevyčíslil. Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd o výške trov konania rozhodol až potom, ako bolo rozhodnuté o dovolaní sťažovateľa s odstupom približne siedmich mesiacov od rozhodnutia dovolacieho súdu. V takomto postupe okresného súdu nemožno vidieť porušenie ústavných práv sťažovateľa. Význam rozhodnutia o výške náhrady trov konania je objektívne nepodstatná, keďže nešlo o trovy,

ktorých náhrada by patrila sťažovateľovi, ale o trovy druhej strany sporu, ktorá si však priebehu konania žiadne trovy nevyčísľila. Rovnako odstup približne siedmich mesiacov od vrátenia spisu okresnému súdu nemožno považovať za taký zásah do práv sťažovateľa, ktorý by mal ústavnoprávny rozmer. Preto je sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde zjavne neopodstatnená.

16. Ústavná sťažnosť obsahuje námietky sťažovateľa, ktoré sú buď neprípustné alebo zjavne neopodstatnené. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. d) a g) zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu